

**BERNHARD SCHLINK:
KONEC TEDNA
LJUBLJANA: CANKARJEVA
ZALOŽBA, 2009; 221 STR.**

»Kdo smo – če to vidimo in razumemo, imamo možnost to preseči. Če ne, ostanemo v tem ujeti. Zato pa drugim ne smemo vsiljevati resnice. Vsi imamo, tam, kjer so resnice preboleče in jim nismo dorasli, svoje življenjske laži, in v drugem je treba videti in spoštovati resnico bolečine, ki jo razkrivajo njegove življenjske laži. Poleg tega pa življenjske laži bolečin ne samo razkrivajo, temveč jih tudi ustvarjajo. Tako kot nas ovirajo, da bi videli sebe, nam lahko preprečujejo tudi, da bi videli drugega, in da bi nas on videl. Brez boja za resnico, svojo, pa tudi resnico drugega, včasih ne gre. /.../ Dobiš le eno ali drugo. Če se z drugim ne srečaš kot enak z enakim, morda dobiš moč, gotovo pa ne resnice.« (195-196.)

Avtor je profesor prava na berlinski univerzi in je dokaj plodovit pisatelj. Ustvaril je precej romanov, predvsem kriminalnega žanra, npr. *Vrnitev domov*, *Selbova prevara*, *Ljubezenski pobegi* in *Selbov uboj*. Do svetovne slave je Schlink prišel z romanom *Bralec* (*Der Vorleser*, 1995), ki je resnično prava mojstrovina. Preveden je bil v najmanj 39 jezikov, v ZDA in Nemčiji pa si je pridobil status *bestsellerja*. Ob tem je postal prvi nemški roman, ki je osvojil prvo mesto na znamenitem *New York Times bestseller list*. Gre za

delo, po katerem je nastal tudi celovečerni film, ki ga je režiral sam Stephen Daldry. Glavna vloga je pripadla dekletu iz *Titanika* - Kate Winslet, ki je bila hkrati (zasluženo) nagrajena s prestižno filmsko nagrado oskar.

Ob teh referencah in še vedno pod vtisom *Bralca* je bralec ob tem zadnjem Schlinkovem delu lahko dokaj hitro razočaran. Preprosto roman nima tiste izpovedne moči, jasnosti in pronicljivosti. Literarna dela v grobem lahko ocenjujemo na dva načina, ali po sami zgodbi ali pa po »sporočilu«, ki je v zgodbo vtkano, in zgodba dejansko zgolj služi kot nekakšno ogrodje ali pripomoček avtorjevi globlji ekspresivnosti. Na zadnji platinici je kratek povzetek vsebine: »Po dvajsetih letih zapora vrnitev domov? To bo velika reč, čeprav ne bo televizije in časnikarjev. Pravniki, učitelji, poslovneži, verska dostojanstvenica – vsi se zberejo, da bi pričakali povratnika. Vsi s sabo prinesejo svoja pričakovanja. Mladi revolucionar hoče vrnitev starega revolucionarja. Mlada ženska hoče spati z njim, morda samo zato, da bo lahko pripovedovala, da je spala s slavnim teroristom. In njegova sestra hoče to, kar je hotela ves čas: da bi bil njen, samo njen. Na srečanje pa pride tudi zelo poseben nepovabljeni gost. Vsi se pridejo srečati z nekdanjim bližnjim – in s samim sabo. Vsi so bili nekoč prevratniki, zdaj, toliko let po nemirnih letih, pa so se spremenili v stebre

družbe. A prihaja čas polaganja računov, nekdanjemu prijatelju in zlasti sebi.« Sama zgodba je sicer zelo ambiciozno in privlačno zastavljena, ampak na žalost kaj več od tega opisa skorajda ne ponuja.

Na tem mestu se lahko spomnimo knjige francoskega avtorja Marca Levyja, ki je nedolgo nazaj izšla pri nas, z naslovom *Prihodnjič*. Levy velja za enega najbolj priljubljenih sodobnih pisateljev v Franciji, ki ga kritiki kujejo v zvezde. Roman *Prihodnjič* se je po svetu prodal v več kot 15 milijonih izvodih. Ob tem se samo od sebe postavi vprašanje: Ali je to res merilo kvalitete (številke)? Zakaj se to vprašanje postavi? Preprosto zato, ker ko knjigo prebereš, ti je žal, da si jo. Žal ti je tistih ur, ker bi jih lahko porabil za kaj pametnejšega in koristnejšega. Knjiga dejansko ne ponuja ničesar svežega, ničesar izvirnega, nobenega patosa do človeka, do ljubezni, do presežnega, je brez vsakršne pripovedne strasti in tudi brez kakršnegakoli omembe vrednega sloga pisanja. Z ničimer te ne očara. Verjetno je treba iskati odgovor v kulturno-umetniško izpraznjenem času oz. v duhovno izpraznjeni kulturi, družbi. Sicer smo pa podobnemu pojavu priče tudi v našem literarnem prostoru. Bistveno pri ocenjevanju, vrednotenju, kakršnemkoli že, je referenčna točka oz. merilo. Kaj imam v mislih – Vojnoviča in njegove nagrade za zbrane kolumne o čefurjih – Čefurji raus. Knjigo sem prebral na dva

maha nedolgo po izidu. Berljiva zadeva, zanimivo-komično čtivo za na plažo. To je to. Vsaj moralo bi biti tako. Ampak ne, potem se vsipa plejada takšnih in drugačnih nagrad, in to vse do danes (skoraj dve leti je od izida). Kakšne so te komisije, kdo ocenjuje, vrednoti ...??? Kakšna so merila? Je to sploh roman? Glede na to, da gre za zbrane kolumne, to delo verjetno ne more biti označeno kot tako. Ampak je. Izrazoslovja raje ne omenjajmo (kljub upoštevanju literarno-umetniške svobode). Do sedaj sem v medijih zasledil samo en kritičen prispevek na temo Vojnoviča (od Crnkoviča v *Oni* – 14. sept. 2010), ostalo pa samo takšni in drugačni hvalospevi. Vojnovič bi si vsekakor zaslužil kakšno nagrado, npr. v smislu žanrskega pisanja, nika- kor pa ne Kresnikove nagrade za najboljši slovenski roman, kjer imamo imena, kot so npr. Lainšček, Jančar, Šeligo, Dekleva in Rebula. Sedaj manjka samo še kakšna nagrada za amaterski(?) film *Piran / Pirano*, ki je prav tako nastal pod scenaristično in režisersko taktirko pravkar omenjenega avtorja. In v katerem je Nina Ivanišin dobesedno katastrofalno odigrala vlogo Anice. Popolnoma v stilu *Slovenke*. Ampak glede na to, da je tudi *Slovenka* žela nagrade ...

Namenoma smo se oddaljili od rdeče niti tega razmišljanja, ki je Schlinkov *Konec tedna*, ampak ne zato, da bi jo izgubili, temveč zato, da bi jo jasneje videli. Roman dokaj kvalitetno prikaže odnosno raven človeka, še posebej je v ospredju

patološki odnos glavnega akterja in njegove sestre, in prav to je njegova glavna kvaliteta. Kdor je hendikepiran na odnosni ravni, je hendikepiran tudi na bivanjski, eksistencialni. »Ne, Christine, tisto, ob kar trčim in me prizadene, so moje meje. Sam se moram izvleči iz blata. /.../ Marsičesa se več ne spomnim. Ne spomnim se, kdo je streljal. Ne spomnim se, ali bi se moral z Janom dobit v Amsterdamu in sem ga pustil na cedilu. Ne vem več, kako je bilo ime Palestinki, ki nas je urila, in če sem z njo kaj imel. Ne spomnim se več, kaj sem vsa leta počel v zaporu – nekaj sem moral početi, a je izginilo. /.../ Midva tega nikoli nisva znala, Tia. Si vzeti čas, pustiti, da teče, vzeti življenje, kakršno pač je, se dobro imeti – tega se nikoli nisva naučila.« (174.)

Vrednost romana ni v zgodbi in v stilu pisanja, ampak v določenih lucidnih prikazih človekove notranjosti. Predvsem gre za področje odnosov. Na žalost prav ti deli držijo delo na površju neke literarne kvalitete. Vendar avtorju ni uspelo ustvariti tekočega in pritegujočega literarnega konglomerata, kot mu je to uspelo v *Bralcu*. Ti, na trenutke pravzaprav vrhunski in jedrnat dialogi, so bolj kot ne »posejani« po knjigi, nanje naletiš med samim branjem bolj ali manj naključno. Vendar prav ti svetli »stebri« bralca prepričajo ter predstavljajo neki kompas, da nadaljuje z branjem in da je delo vredno prebrati do konca. Na trenutke se porodi vtis, da je delo zasnovano kot polifonični

roman, vendar ga na moremo ovrednotiti kot takšnega. Kvečjemu se na trenutke giblje po področju polifonije.

Mogoče se komu na koncu prikrađe čuden občutek nepotešenosti, a je prav zaradi tistih zlatih zrn, ki jih bralec najde na poti, ko se prebija do cilja, delo vredno prebrati. Ob tej kritični noti je potrebno še dodati, da gre za delo, ki ob vsem tem (česar nima, pa bi sicer moralo imeti – gre seveda za subjektivno oceno) zna hkrati prijetno presenetiti. Prav to je tista žlahtnost, ki se je veseli vsak bralec in jo pričakuje od knjige. In to je tudi tista žlahtnost, ki jo vsak človek vidi in pričakuje od življenja. Kot pravi Karin: »Misliš, da so vsi tisti, katerih upanje se ne izpolni, nič? Potem preostane malo takih, ki kaj so. Ne poznam nikogar, čigar življenje bi se odvrtilo tako, kot je sanjal.« (150.) In Eberhard dodaja: »Včasih komu pade v naročje kaj, o čemer sploh ni sanjal. Vendar to ne spremeni tega, da se večina sanj ne uresniči. Najstarejši v družbi sem in tudi jaz ne poznam nikogar, ki je v življenju uresničil svoje sanje. Ne da življenje zato ne bi bilo dobro: ženska ti je lahko draga, čeprav ni tista velika strast, hiša je lahko lepa, čeprav ne stoji pod drevesi, in poklic spoštovanja vreden ter donosen, čeprav ne spreminja sveta. Vse je lahko dobro, a še vedno ne takó, kot je kdo nekoč sanjal. To ni razlog za razočaranje in tudi ne, da se kaj izsili.« (150.)

Sebastjan Kristovič